Cyfarfod Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Bro Morgannwg
31 Ionawr 2024 rhwng 2pm a 4pm
Cofnodion

Yn bresennol:		
Enw	**Teitl**	**Sefydliad**
Rachel Connor (RC)	Prif Swyddog Gweithredol	Gwasanaethau Gwirfoddol Morgannwg
Rob Thomas (RT)	Prif Swyddog Gweithredol	Cyngor Bro Morgannwg
Judith Cole (JC)	Dirprwy Gyfarwyddwr yr Is-adran Cyllid Llywodraeth Leol a Phartneriaethau'r Gweithlu	Llywodraeth Cymru
Claire Beynon (CB)	Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd y Cyhoedd	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Fiona Hourahine (FH)	Rheolwr Gweithrediadau Canol De Cymru	Cyfoeth Naturiol Cymru
John Treherne (JT)	Rheolwr Grŵp	Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru
Y Cynghorydd Shirley Hodges (SH)	Cynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned Enwebedig	Cyngor Tref y Barri
Mark Brace (MB)	Comisiynydd Cynorthwyol	Comisiynydd Heddlu a Throseddu De Cymru
Daniel Jones (DJ)	Pennaeth Diogelwch Cymunedol a'r Uned Atal Trais	Comisiynydd Heddlu a Throseddu De Cymru
Charles Janczewski (CJ)	Cadeirydd y Bwrdd Iechyd Prifysgol	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Abigail Harris (AH)	Cyfarwyddwr Gweithredol Strategaeth a Chynllunio	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Natalie Rees (NR)	Pennaeth Datblygu Cynaliadwy a Newid Hinsawdd	Trafnidiaeth Cymru
Sarah Tipping (ST)	Pennaeth Partneriaethau ac Ymgysylltu	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Rebecca McCool (RM)	Uwch Swyddog Prawf	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
Paula Ham (PH)	Cyfarwyddwr Dysgu a Sgiliau	Cyngor Bro Morgannwg
Tom Bowring (TB)	Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol	Cyngor Bro Morgannwg
Marc Attwell (MA)	Pennaeth Cymunedau a Phartneriaethau	Heddlu De Cymru
Hefyd yn bresennol:		
Helen Moses (HM)	Rheolwr Gweithredol Strategaeth a Mewnwelediad	Cyngor Bro Morgannwg

Andreas Pieris-Plumley (APP)	Swyddog Polisi	Cyngor Bro Morgannwg
Dafydd Sedgwick (DS)	Intern Strategaeth a Phartneriaeth	Cyngor Bro Morgannwg
Mathew Lewis (ML)	Uwch-arolygydd, Arweinydd yr Heddlu ar gyfer Gofal Cywir Person Cywir	Heddlu De Cymru
Oliver Williams (OW)	Cofrestrydd Arbenigol mewn Iechyd y Cyhoedd	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Louise Denham (LD)	Cydlynydd Bwyd y Fro	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
Ymddiheuriadau:		
Eirian Evans (EE - GPC)	Pennaeth De Cymru Un	Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
Suzanne Rankin (SR)	Prif Weithredwr	Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
David Letellier (DL)	Pennaeth Gweithrediadau Canol De Cymru	Cyfoeth Naturiol Cymru
Y Cynghorydd Lis Burnett (LB)	Arweinydd	Cyngor Bro Morgannwg
Estelle Hitchon (EH)	Cyfarwyddwr Partneriaethau ac Ymgysylltu	Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru

Rhif	Eitem Agenda	Camau Gweithredu
1.	**Croeso a Chyflwyniadau** Croesawodd a chyflwynodd MB bawb i gyfarfod y Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus (BGC).	
2.	**Ymddiheuriadau am Absenoldeb** Gweler y rhestr lawn o ymddiheuriadau uchod.	
3.	**Cofnodion cyfarfod y BGC a gynhaliwyd ar 22 Tachwedd 2023** Cytunwyd bod y cofnodion yn adlewyrchiad gwir a chywir.	
4.	**Gofal Cywir Person Cywir Heddlu De Cymru** Cyflwynodd ML ei hun fel arweinydd yr heddlu ar gyfer Gofal Cywir Person Cywir (GCPC). Esboniodd ML fod GCPC wedi dechrau gyda Heddlu Humberside a weithredodd y fenter a'i fod ymwneud ag unigolion yn derbyn y cymorth cywir gan yr asiantaeth gywir nad yr heddlu yw hynny bob amser. Mae cyfrifoldebau sydd gan yr Heddlu sy'n amlinellu dyletswydd gyfreithiol i weithredu dan amgylchiadau penodol. Yn gyffredinol, nid oes gan yr Heddlu ddyletswydd gofal dan gyfraith gyffredin i amddiffyn unigolion rhag niwed. Fodd bynnag, efallai y bydd ganddynt ddyletswydd gofal lle mae'r heddlu wedi	

	cymryd cyfrifoldeb, yn ogystal â dan y Ddeddf Hawliau Dynol. Dan y ddeddfwriaeth a'r cyngor o ran delio â phobl ifanc, mae ystyriaethau ychwanegol hefyd. Mae hefyd lawer o ystyriaethau ynghylch pŵer mynediad i'r heddlu. Rhoddodd ML drosolwg data am adroddiadau digwyddiadau pryder am les, gan nodi cyfartaledd o 36 adroddiad y dydd. Yna, caiff hyn ei rannu'n ddigwyddiadau pryder am les a fynychwyd gan Heddlu De Cymru (HDC), a pha ddigwyddiadau y byddai/na fyddai HDC yn eu mynychu dan GCPC ac yna ei ddadansoddi ymhellach i ddangos pa asiantaethau eraill y dylent fynychu dan GCPC. Esboniodd ML y bydd gan y broses o weithredu GCPC bedwar cam gan ddechrau gydag ymgysylltu a data. Tynnodd ML sylw at y ffaith bod rhai galwadau y bydd yr heddlu yn eu mynychu o hyd fel bygythiad i fywyd neu niwed difrifol. Y camau nesaf fydd rhannu data, ymgysylltu parhaus, nodi sut y gall asiantaethau ymateb i GCPC a sesiynau briffio mewnol o fewn asiantaethau partner. Ailadroddodd MA nad yw hyn yn ymwneud â symud yn ôl i wasanaethau statudol ond ei bod ymwneud â phobl yn cael y gofal cywir. Yn BGC Caerdydd mae gweithgor yn cael ei sefydlu i fonitro'r gwaith o weithredu GCPC. Tynnodd AH sylw at y ffaith bod materion yn ymwneud â phobl yn mynd i'r adran damweiniau ac achosion brys pan nad oes angen yn rhan o sicrhau bod pobl yn cael y gofal cywir. Mae angen llwybrau i bobl gael mynediad at y gwasanaeth gofal cywir ac mae angen i bartneriaid gydweithio i sicrhau hyn, fel nad yw digwyddiadau'n cael eu huwchgyfeirio at wasanaethau nad oes eu hangen. Nododd ML fod y ffaith bod pobl yn mynd i'r adran damweiniau ac achosion brys pan nad oes angen yn cael ei gydnabod gan yr Heddlu ac mae sgyrsiau'n mynd rhagddynt i edrych ar sut y gellir mynd i'r afael â hyn o'u persbectif. Tynnodd CJ sylw at sut mae hyn yn cysylltu â strategaeth wedi'i hadfywio'r bwrdd iechyd sydd â'r nod o sicrhau bod unigolion yn cael y gofal cywir yn y lle cywir. Dywedodd CJ ei fod yn cefnogi GCPC a'r gweithgor o fewn BGC Caerdydd Dywedodd RT ei fod yn cefnogi GCPC, gan nodi bod monitro sut mae hyn yn gweithio ac yn esblygu yn bwysig, er mwyn sicrhau bod pobl yn derbyn y gofal cywir a bod asiantaethau yn cymryd cyfrifoldeb. Bydd gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol i gyflawni hyn. Esboniodd ML y bydd sesiwn friffio gyda'r heddlu a gwahoddir partneriaid. Mae wedi'i chynllunio ar gyfer y pythefnos cyntaf o fynd yn fyw i gael dealltwriaeth o safbwynt yr heddlu a phartneriaid. Bydd gwerthusiad yn cael ei wneud a bydd hyn yn dylanwadu ar gamau 2, 3 a 4.	

5.	**Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Iechyd y Cyhoedd** Cyflwynodd CB yr adroddiad ac esboniodd fod adroddiadau annibynnol ar gyfer y boblogaeth yn cael eu datblygu mewn partneriaeth yn hytrach nag adroddiadau sefydliadol. Defnyddir yr adroddiad hwn i dynnu sylw at faterion sydd angen sylw ar hyn o bryd. Esboniodd OW fod yr adroddiad yn ymwneud ag ailgysylltu â natur a'i adfer er budd bioamrywiaeth ac iechyd. Bioamrywiaeth yw amrywiaeth popeth sy'n byw ar y ddaear, ac mae 69% o fioamrywiaeth byd-eang wedi'i golli dros y 50 mlynedd diwethaf (1970-2018). Mae bioamrywiaeth yn lleihau oherwydd nifer o resymau fel pobl yn defnyddio tir (tai, seilwaith, ffermio), y newid yn yr hinsawdd a llygredd, ecsbloetio rhywogaethau (gorhela), a rhywogaethau estron goresgynnol (planhigion, anifeiliaid neu bryfed a ddygir gan bobl i amgylchedd estron). Esboniodd OW fod tir yng Nghaerdydd yn cael ei ddefnyddio'n bennaf at ddibenion trefol, tra bod y Fro yn wyrddach ond yn dir ffermio'n bennaf, gyda rhai pocedi o goetir. Esboniodd OW fod ail hanner yr adroddiad yn canolbwyntio ar agweddau iechyd, a sut mae llai o fioamrywiaeth yn effeithio ar iechyd. Mae ymchwil wedi dangos canlyniadau iechyd sylweddol sy'n gysylltiedig â natur a bioamrywiaeth. Mae unigolion yn fwy tebygol o fod yn actif yn gyson mewn man gwyrdd. Daw bwyd o fyd natur, gyda mwyafrif yr anifeiliaid yn dda byw, nid yn anifeiliaid gwyllt. Mae rhyngweithio cymdeithasol yn well mewn/ger ardaloedd gwyrdd, ac mae ardaloedd gwyrdd hefyd yn gwella lles meddyliol trwy ymlacio a thawelu. Bydd mynd i'r afael â'r argyfwng natur yn helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac mae mannau gwyrdd yn gwella ansawdd aer. Mae mwy o fioamrywiaeth yn gwella iechyd y corff trwy gryfhau systemau imiwnedd, ac mae treulio amser mewn coetir yn gwella microbiom y corff. Mae nifer y rheiny'n cysylltu â natur wedi gostwng yn sylweddol yn y DU a allai fod oherwydd nad yw unigolion yn byw o amgylch natur gymaint mwyach. Esboniodd OW sut i ailgysylltu â natur trwy gael natur mor agos â phosibl a threulio amser ym myd natur ond heb fod yn oddefol tra yno, gan sylwi ar yr amgylchedd yn lle. Er mwyn adfer natur, mae'n bwysig deall yr amgylchedd presennol, a diogelu hyn rhag niwed a cholled bellach. Mae'r adroddiad yn cynnwys cyfres o argymhellion ar gyfer pobl sy'n byw yng Nghaerdydd a'r Fro gydag argymhelliad penodol ar gyfer BGCau. Gwahoddir aelodau BGC y Fro i gefnogi adroddiad Cyfarwyddwr Iechyd y Cyhoedd (CIC) a gweithredu ei argymhellion. Mynegodd FH ei chefnogaeth ar gyfer yr adroddiad a'r argymhellion fel rhai sy'n gyson â rhai Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC). Gofynnodd MB a ellid defnyddio hyn fel sesiwn ddilynol gyda chynghorau tref a chymuned (CTChau) ar natur, bioamrywiaeth a'r hinsawdd. Gwahoddodd EM OW i gyflwyno yn y cyfarfod cyfnewid BGC-CTCh nesaf. Nododd HM hefyd waith y bartneriaeth natur ac y gallai is-grŵp rheoli asedau a newid hinsawdd y BGC fynd â'r gwaith hwn ar	

	fioamrywiaeth ymlaen fel rhan o'r adolygiad o'r siarter argyfwng hinsawdd a chynnwys mwy o bwyslais ar natur os yw’r partneriaid i gyd yn gefnogol. Roedd yr holl bartneriaid yn hapus i nodi’r argymhellion a chymeradwyo'r ffordd ymlaen.	
6.	**Strategaeth Fwyd y Bartneriaeth Fwyd** Cyflwynodd CB y Strategaeth Fwyd newydd a chroesawodd feddyliau'r partneriaid. Esboniodd LD mai Bwyd y Fro yw'r bartneriaeth fwyd leol ar gyfer y Fro sy'n gweithio gyda llawer o bartneriaid, grwpiau cymunedol a busnesau. Mae'n rhan o'r rhaglen lleoedd bwyd cynaliadwy sy'n rhoi mynediad at adnoddau ac arfer da. Esboniodd LD eu bod yn cynhyrchu strategaeth fwyd a ffermio ar gyfer y Fro, gan nodi bod Cymru Can wedi'i chyhoeddi'n ddiweddar gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a bod hyn yn amlinellu meysydd ffocws gyda system fwyd yn un ohonynt. Hoffai Bwyd y Fro wneud y strategaeth hon yn estyniad o'r gwaith o’r Cynllun Lles (CLl)/BGC a chysylltu â Cymru Can. Bydd y strategaeth yn bum mlynedd o hyd ac yn cael ei hadnewyddu ar ôl y cyfnod hwn gyda'r nod o greu system fwyd a fydd yn bodloni anghenion cenedlaethau'r dyfodol gan ddefnyddio gweledigaeth 100 mlynedd. Cynhaliwyd digwyddiad ymgysylltu ym mis Tachwedd 2023 i feddwl sut y dylai'r strategaeth edrych gan ddefnyddio'r fframwaith 3 gorwel a chafodd ei hwyluso gan CNC. Edrychodd hyn ar 'le rydym ni nawr', 'lle rydym ni eisiau bod' a 'sut y byddwn ni'n cyrraedd yno'. Gorwel 1 yw'r system bresennol 'lle rydym ni nawr', gyda diffyg sgiliau, materion iechyd, busnesau, data a bylchau tystiolaeth. Gorwel 3 yw 'lle rydym ni eisiau bod' gydag iechyd da, cynllunio a pholisi mynediad at fwyd da a chymorth busnes/cadwyni cyflenwi, addysg a diwylliant da, ac economi gylchol. Gorwel 2 yw 'sut y byddwn ni’n cyrraedd yno' gan ddefnyddio addysg, gwella mynediad at fwyd a chadwyni cyflenwi lleol, a gwneud newidiadau i'r system. Gwnaeth llawer o'r themâu godi yn y trafodaethau ar y gwahanol orwelion. Gofynnodd LD am feddyliau cychwynnol gan y partneriaid ar y weledigaeth 100 mlynedd. Dywedodd RT fod y weledigaeth yn dda ac yn berthnasol, fodd bynnag, awgrymodd y gellid ei chrynhoi’n ddatganiad mwy cryno i'w ddefnyddio ochr yn ochr â'r weledigaeth hirach. Mynegodd SH gefnogaeth ar gyfer y strategaeth gan ganmol yr uchelgais. Esboniodd RT fod tîm arweinyddiaeth Cyngor y Fro wedi cael sesiwn yn ddiweddar gyda swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i edrych ar ddechrau fframio cynllun corfforaethol 2025-30, a gweledigaeth ar gyfer y Fro gan edrych ar 2030 a thu hwnt. Yn y sesiwn hon roedd bwyd yn ganolbwynt allweddol.	Y partneriaid i roi adborth i LD erbyn 9 Chwefror

	Esboniodd LD fod tri nod strategaeth - teg ac iach, economi fwyd gylchol, gwydnwch cymunedol. Gofynnodd LD i'r partneriaid am feddyliau cychwynnol. Dywedodd HM ei bod yn dda cael y nodau mwy cryno hyn gan fod ymgysylltu yn aml wedi codi sut y gallwn gyfathrebu amcanion mor hawdd â phosibl. Mynegodd RT gefnogaeth ar gyfer y nodau, a gofynnodd a yw gwydnwch cymunedol yn ymwneud â mynediad at fwyd i gymunedau agored i niwed a rhoi cymorth i'r cymunedau hynny. Esboniodd LD fod hynny'n gywir, yn ogystal â grymuso pobl i feddu ar y sgiliau a chael mynediad at fwyd da. Mae canlyniadau'r Strategaeth yn cyd-fynd ag amcanion a blaenoriaethau cynlluniau eraill e.e. y CLl. Y camau nesaf yw cael adborth ar y weledigaeth a'r canlyniadau gan bartneriaid allweddol. Bydd ymgynghoriad cyhoeddus yn cael ei gynnal ym mis Mawrth 2024 a chyfarfod 1 i 1 gyda phartneriaid allweddol i gyd-gynhyrchu camau gweithredu. Bydd y drafft terfynol yn cael ei ddosbarthu ym mis Ebrill 2024 gyda chyfle am sylwadau terfynol. Partneriaid MB i roi adborth i LD erbyn 9 Chwefror.	
7.	**Rhaglen Ail-lunio Cyngor Bro Morgannwg** Esboniodd TB fod y Cyngor yn edrych ar yr uchelgais ar gyfer dyfodol y sefydliad, a sut i edrych yn fwy hirdymor ar adeiladu cymunedau cryf â dyfodol disglair. Edrychodd sesiwn gyda swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ar y meddwl hirdymor hwn. Yn y sesiwn trafodwyd mynediad at fwyd, cysylltedd trafnidiaeth, cysylltiad cymunedol/perthyn, tegwch i alluogi pobl i gyflawni eu huchelgeisiau, a mwy o gyfleoedd i gael cyflogaeth deg. Ystyriwyd yr heriau presennol o ran y weledigaeth honno, fel materion yn ymwneud â'r gyllideb y mae Awdurdodau Lleol yn eu profi. Mae angen i'r strategaeth edrych ar yr hyn sydd ei angen ar drigolion a sut i fynd drwy'r cyfnod heriol hwn. Nodwyd pum thema i gyflawni'r weledigaeth hon: **Model Gweithredu Targed** - Edrych ar brosesau, pobl, strwythur, a llywodraethu a thechnoleg; **Trawsnewid Gwasanaethau** - Trawsnewid gwasanaethau penodol i wella canlyniadau, e.e. modelau gofal cymdeithasol, gwasanaethau dydd, dull gweithredu sy'n seiliedig ar leoedd; **Cryfhau Cymunedau** - Mae'r Cyngor yn cyflawni rôl alluogi, er enghraifft mae gwaith gydag ymgynghoriaeth Cwmpas wedi dechrau estyn allan at CTChau, mentrau cymdeithasol a'r trydydd sector i ailddiffinio'r berthynas. Hefyd yn defnyddio model ysgolion bro**;** **Digidol –** gwella rhyngweithio dinasyddion, y wefan, defnyddio data a deallusrwydd artiffisial; **Gwyndwch Economaidd** – Mae gwaith creu lleoedd yn digwydd ar draws y pedair tref fawr (Y Barri, Penarth, Llanilltud Fawr a'r Bont-faen), yn ogystal ag adfywio'r Barri a'r ddarpariaeth ffyniant bro.	

	Gofynnodd ST a oes cyfle i'r partneriaid gronni adnoddau drwy is-grŵp ymgysylltu i ymgysylltu â'r cyhoedd fel bod gweithgareddau wedi'u halinio, yn enwedig gan fod llawer o ymgysylltu eisoes wedi'i gynllunio. Ymatebodd HM gan ddweud fod y BGC wedi ystyried is-grŵp ymgysylltu o'r blaen, ac efallai mai dyma'r amser i ailystyried ei greu. Tynnodd RT sylw at y ffaith y gallai gwaith ymgysylltu o fewn sefydliadau fod yn berthnasol i'r partneriaid, felly mae alinio a rhannu gwybodaeth a gafwyd drwy ymgysylltu rhwng sefydliadau yn bwysig. ST i drafod gyda HM sefydlu is-grŵp ymgysylltu.	ST/HM
8.	**Blaenraglen Waith 2024** Partneriaid HM i anfon eitemau agenda posibl at HM neu APP i'w cynnwys ar y flaenraglen waith.	Pawb
9.	**Unrhyw Fater Arall** Gofynnodd SH a allai rhywun ddod i Gyngor Tref y Barri i drafod y ffrydiau ariannu ar gyfer adfywio a datblygu'r Barri. Cadarnhaodd RT ac ymrwymodd i ddod â gwybodaeth i'r BGC hefyd. Mae sawl ffrwd ariannu ar gyfer gwahanol brosiectau yn y Barri, a bydd hyn yn cael ei gyflwyno i'r BGC i drafod sut i fwrw ymlaen â hyn. Tynnodd HM sylw at ddigwyddiad dysgu a rennir y BGC yn Wrecsam sydd ar ddod, ac at y ffaith y dylai pob partner fod wedi derbyn gwahoddiad a manylion cofrestru.	
10.	**Dyddiad y cyfarfod nesaf - 9 Ebrill 2024**	